

Міністерство освіти і науки України

**Полтавський інститут економіки і права ВНЗ:
«Відкритий міжнародний університет розвитку
людини «Україна»**

**Полтавський державний педагогічний університет
імені В.Г.Короленка**

**Полтавський університет споживчої кооперації
України**

Лінгвістичні та методичні проблеми навчання мови як іноземної

***Матеріали сьомої міжнародної
науково-практичної конференції
(16-17 травня 2008 року)***

Частина 1

Полтава 2008

50. Івасів Н. С. Особливості презентаційної методики під час вивчення іноземної мови студентами спеціальності “туризм”.....	247
51. Ісаєва О. С. Греко-латинські компоненти англійської фармацевтичної термінології.....	251
52. Калинич І.Й. Деякі проблеми української медичної термінології (на матеріалі термінів комбустіології та пластичної хірургії)	257
53. Кирпотіна Н. М. Інтенсив як найповніше втілення комунікативного методу навчання іноземної мови.....	261
54. Клименко Н.О. Жанрово-стильові особливості “жахливих” романів С. Кінга (на прикладі роману “Ясновидець”).....	267
55. Кобзар О. І. Рольова гра як засіб формування комунікативної компетенції учнів на уроці іноземної мови	275
56. Коваль-Гнатів Дз. Ю. Грецька літера θ у стихії українського слова.....	279
57. Кононенко В. В. Преса колишньої НДР на етапі перетворень.....	284
58. Корнева З. М. Формирование профессиональной компетенции преподавателей в рамках различных моделей технологии погружения.....	287
59. Король Л. Л., Черчата Л. М., Шевченко О. М. Використання мистецтва у професійній підготовці майбутніх учителів іноземної мови.....	293
60. Корольова Н. Л., Рижкова В. В. Особливості невластне-прямого мовлення у дискурсі художньої прози (на прикладі твору “Harry Potter and the Half-Blood Prince”).....	299
61. Костенко В. Г. Когнітивно-прагматичні характеристики оцінки у науковому дискурсі.....	303
62. Кочубей В. Ю. Пріоритети навчання англійської вимови без іншомовного акценту.....	309
63. Кравченко В. Л. Концептуальні метафори англомовного політичного дискурсу.....	312
64. Красільникова О. Особливості застосування методу проєктів у навчанні іноземної мови у ВНЗ України.....	319
65. Кришталь Н. А. Формування іншомовної компетенції у початкових класах вальдорфської школи.....	325
66. Кузів М. З. Профінформаційні центри як допомога у виборі професії учням Німеччини.....	327
67. Купар М. С., Піскова О. Ф. Лінгвістико-педагогічні аспекти змін у сучасному світі.....	329
68. Курдіш О. К., Чешко О. О. Терміни та реалії освітніх і наукових систем в американському і британському варіантах англійської мови.....	333
69. Курдіш О. К. Синхронний зріз галузевих терміносистем та їх презентація в сучасних двомовних словниках.....	339
70. Кучеренко І. В., Коваленко К. В. Проблеми перекладу термінів з галузі освіти	345
71. Кучумова Н.В., Червінька Л.О., Олежик Л.В. Особливості перекладу деяких англійських префіксальних медичних термінів українською мовою ..	351

(протигрибкові препарати). Тому знання латинських і грецьких словотворчих елементів, а також абrevіатур у рецептурних термінах, які часто мають міжнародне значення, допомагає розуміти і свідомо використовувати наукову фармацевтичну термінологію. Знання термінів, їхнє походження та значення є надзвичайно важливим фактором для якісної підготовки фахівців. Вони підвищують їхню загальну мовну культуру, посилюють інтерес до історії формування термінів та медичної науки в цілому. Роль латинської мови у системі підготовки висококваліфікованих фармацевтів та провізорів, як і медиків у цілому, влучно виражена у латинському вислові **“Invia est in medicina via sine lingua Latina” :: The development of medicine fails to be fruitful without the Latin language. :: Непрохідний шлях у медицині без латинської мови.**

Отже, лексичне та словотворче багатство терміноелементів грецького і латинського походження служить основним матеріалом для творення нових медичних та фармацевтичних термінів, домінуючи у фармакології, зокрема у фармакогнозії.

Література

1. В.М. Бобирев, Ю.Ф. Крилов, Г.С. Чекман Фармакологія. – Київ, 1996.
2. С.А. Верхратський Історія медицини. - 3-є вид. – Київ, 1983.
3. Ю.И. Зеликсон, Т.С. Кондратьева Лекарственные средства Древнего Рима // Фармация. – 1992. - №9,6. - С. 87-89.
4. Ю.И. Зеликсон, Г.С. Кондратьева Приготовление лекарств в Древней Греции // Фармация. – 1987. - № 4. - С. 83-85.
5. Т. Кияк Лингвистические основы терминоведения. – Киев, 1989.
6. Siegerist H.E. A history of medicine. Bd.I. – Oxford, 1951.

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОЇ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ (НА МАТЕРІАЛІ ТЕРМІНІВ КОМБУСТІОЛОГІЇ ТА ПЛАСТИЧНОЇ ХІРУРГІЇ)

І. Й. Калинич

(Ужгородський національний університет)

Становлення української медичної термінології супроводжується низкою проблем, які дещо ускладнюють вироблення єдиної концепції термінотворення та термінографії. Г. Наконечна [3, с. 132-142] виділяє, зокрема, проблему перекладу та запозичення термінів.

У зв'язку з цим активно порушується питання про використання термінологічної спадщини, тобто адекватного засвоєння “золотого фонду” української термінології 20 – 30х років ХХ ст. Ці терміни повинні замінити русизми, які увійшли до широкого вжитку за радянських часів. Однак надмірне захоплення словниками 20 – 30х років є неконструктивним. Слід

врахувати, що більшість з них були експериментальними, і значна частина термінів, поданих у них, не прижилася в мові, оскільки не співвідносилася з позначуваними поняттями. До того ж, із часу видання зазначених словників пройшли десятиліття, протягом яких розширювався зміст старих понять, виникали нові, що потребували відповідних найменувань [4, с.16-18].

Для органічного входження термінологічних неологізмів в українську мову необхідно намагатися творити їх із власного мовного матеріалу. При перекладі терміна слід шукати відповідник насамперед для позначуваного ним поняття, а не для терміна мови-джерела, тобто, як зазначає Г. Наконечна, йти за схемою поняття – український термін, а не іншомовний термін – український термін [3, с. 133]. Пошук українського терміна починається з аналізу властивостей поняття. При цьому термін мови-джерела і мови перекладу може базуватися на різних властивостях у мові-джерелі й у мові перекладу.

Тому використання власномовного будівельного матеріалу не виключає виникнення синонімії, коли новостворений український термін конкурує з інтернаціональним. До того ж, у процесі творення терміна кожен дослідник чи школа спирається на певні властивості поняття. Так, в українській субмові пластичної хірургії відповідниками англійського “flap” є два терміни – “шмат/шматок” і “кляпоть”. Ці терміни вживаються паралельно і зустрічаються навіть на сторінках одних і тих самих медичних джерел [2]. Таке паралельне вживання термінів навряд чи можна назвати допустимим, принаймні щодо ключових понять і базових термінів галузі.

Серед причин синонімії лінгвісти виділяють такі: 1) паралельне термінування; 2) різні варіанти перекладу; 3) наявність повного і стислого варіанту одного й того самого поняття; 4) співіснування епонімічних і звичайних термінів. Для термінів пластичної хірургії характерні всі вищезазначені причини (heterodermic graft, heteroplastic graft – шкірний гетеротрансплантат; «kite-flap» (Dufourmentel, 1971), «comet-flap» (Talaat, 1971), tubed flap, Gillies (Filatov) flap – стеблистий трубочастий кляпоть, кляпоть Філатова (Філатова-Джиліса).

Синонімічні терміни можна поділити на дві групи: «оригінальні» синоніми, що існують в одній із мов, та «спадкові», або «паралельні», синоніми, що виникають при перекладі синонімії ВМ на МП. Згідно з цією класифікацією терміни даного корпусу розподіляються таким чином:

1. «Оригінальні синоніми», які є найчастіше односторонніми, оскільки синонімічний ряд утворюється або з боку ВМ, або ж з боку МП, наприклад:

cosmetic surgery, aesthetic surgery – косметична хірургія; Z-plasty – пластика зустрічними трикутними кляптями; Z-пластика. Термін Z-пластика є більш новим, утвореним за аналогією з англійським. Логічною є думка, що латинські букви W, M, Y, Z є зручними для позначення пластичних операцій, оскільки нагадують форму відповідних розрізів. Лінгвісти відзначають, що в перекладах останніх років з усіх дуплетів терміна перевага надається такому, що утворений способом безперекладного запозичення (наприклад, перевага

надається терміну «V-Y пластика» перед терміном «пластика за Дифенбахом»).

2. Численні «паралельні» синоніми, що виникають при перекладі синонімів ВМ на МП, наприклад: *tubed flap*, *Gillies (Filatov) flap* – стеблистий трубчастий клапоть, клапоть Філатова (Філатова-Джиліса).

З розвитком самої галузі зазнають змін і синонімічні ряди термінів. Порівняно новий термін «*lobster-claw foot*» до недавнього часу ототожнювався з терміном «*ectrodactyly*» – *congenital absence of digits or parts*. Але оскільки «*lobster-claw foot*» – це, за визначенням, не просто відсутність пальців, а й глибокі розколини (*clefts*) між пальцями й плюсною, то з часом цей термін завоював право на існування. Таким чином з'являється синонімічний ряд і кожний його член продовжує успішно функціонувати в спеціальних текстах. Серед синонімів виділяється член ряду, що є своєрідним семантичним еталоном, за яким визначається ступінь синонімічної еквівалентності інших членів ряду. Це – термін-«домінант», що переважно утворений із морфем класичних мов. Інші синоніми даного ряду тлумачаться через доміную, наприклад: *lobster-claw foot* – a peculiar form of *ectrodactyly*. Тут мають місце родо-видові відносини, де домінує виступає як гіперонім, наприклад: *thick split-skin graft* – товстий розщеплений шкірний клапоть – видове поняття або домінує. Його синоніми/гіпоніми: 1) *calibrated graft*, 3) *razor graft*, 4) *intermediate graft*, 5) *implantation graft*, 6) *seed graft* вказують на різні ознаки поняття: розмір (2), товщу (4), призначення (5) тощо, але всі вони об'єднані одним поняттям – *the grafts of large sheets of skin, usually by one-half or almost of full thickness; commonly employed to replace skin defects after burns* [6].

У випадку, коли український термін конкурує з інтернаціональним, перевага часто надається більш пластичним термінам, створеним на базі греко-латинських терміноелементів. Так, термін „*трансплантація*” є зручнішим у вжитку, ніж українські, дещо дискусійні відповідники: у деяких джерелах вживається калька з російської мови „*пересадка*”; інші рекомендують розрізняти „*пересадження*” (процес) і „*пересадка*” (результат). Зарубіжні ж українськомовні видання спираються на термін „*щеплення/перещеплення*”, який вживається паралельно з терміном „*трансплантаці*”.

Термін „*біосумісність*” ідеально позначає таку властивість шовного матеріалу, як відсутність токсичної, алергенної та тератогенної дії. Йому було віддано перевагу при перекладі з угорської фахової літератури, де для характеристики цієї властивості вживається влучний термін „*szövetbarát*”, тобто „*дружній до тканини*” [5, с. 24]. Навіть при описовому перекладі іншомовного терміна важко обійтися без вживання слів греко-латинського походження: нім. „*Zweikomponenten-Fibrinkleber*” – укр. „*двокомпонентний клей на основі людського фібрину*” [5, с. 71].

Загалом така група термінів реконструктивної хірургії, як назви інструментів, шовного матеріалу тощо надзвичайно рясніє паралельним використанням іншомовних і українських слів. Так, терміни іншомовного

походження „монофіламентні” та „поліфіламентні” нитки вживаються паралельно з українськими „одножильні” та „багатожильні”. Проте складніший за структурою термін „псевдомонофіламентні нитки” не має українського „конкурента”, оскільки він є, вочевидь, достатньо зручним і зрозумілим для фахівців [5, с. 21-23]. Втім, у деяких термінографічних джерелах пластичність терміноелементів трактується настільки універсально, що навіть робляться спроби поєднати в одному терміні латинський терміноелемент та українську основу, наприклад, „алошкіра”, „алокістка”. Цей спосіб наслідує шлях утворення нових термінів в англійській мові, де такі гібридні терміни утворюються відносно легко. Ця суміш греко-латинських та англійських елементів і становить сучасний медичний лексикон.

Можливо, деякі з цих термінів, створених на початкових етапах терміноутворення, укоріняться й увійдуть до української медичної терміносистеми.

Сьогодні англійська мова стає міжнародною „науковою” мовою, і для української вона є ще одним джерелом запозичення. Таких запозичень важко уникнути через певний лексичний дефіцит, до того ж найчастіше нові терміни запозичуються разом із позначуваними поняттями. Нові терміни входять у систему мови-реципієнта і певний час функціонують у ній. На стадії функціонування виникають номени (професіоналізми, терміноїди) – мовні знаки з термінологічною функцією. Деякі дослідники пропонують називати такі одиниці „протермінами” подібно до слів „прогноз”, „програма”, „проект”, у яких префікс *про-* етимологічно вносить значення „передбачення” [1]. Наступним етапом є сфера фіксації, де відбувається лексикографічне оформлення цих одиниць. Кінцевим етапом є уніфікація терміна, і, зрештою, стандартизація, за якої термін набуває директивного характеру. На цьому етапі утворюється терміносистема. Тому терміни, які знаходяться на початкових етапах творення, очевидно, мають право на існування і призводять до створення кінцевого оптимального варіанту.

Час проведе відповідний добір, і згодом виявиться, які саме терміни укоріняться й увійдуть до української медичної терміносистеми.

Література

1. Зарицький М. Стан і перспективи формування української науково-технічної термінології// Вісник книжкової палати. – 2000. – № 2 (43). – С. 24-26.
2. Матеріали XIX з'їзду хірургів України. – Харків, 2000.
3. Наконечна Г. Декілька підсумків термінологічної роботи останніх років: Український правопис і наукова термінологія: проблеми норми та сучасність// Матеріали засідань Мовознавчої комісії і Комісії всесвітньої л-ри НТШ у Львові 1996-1997 р. – Львів, 1997. – С. 130-144.
4. Симоненко Л., Хойнацький М. Мовні проблеми державних стандартів на терміни та визначення. // Вісник книжкової палати. – 2000. – № 1 (42). – С. 16-18.

5. Турак И. А. Адекватний шов рани (з погляду хірурга-практика). – Ужгород: ВАТ «Патент», 2005. – 87 с.

6. Butterworth's Medical Dictionary. Butterworth-Heinemann Ltd; 2Rev Ed edition (Dec 1977), 1990 p.

ІНТЕНСИВ ЯК НАЙПОВНІШЕ ВТІЛЕННЯ КОМУНІКАТИВНОГО МЕТОДУ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Н. М. Кирпотіна

(вчитель-методист, вчитель німецької мови

Полтавського міського ліцею № 1 ім. І. П. Котляревського)

Анотація

У статті йдеться про різновид комунікативного методу викладання іноземних мов, що більше десяти років застосовується в Полтавському міському ліцеї № 1 імені І. П. Котляревського, – метод активізації можливостей особистості і колективу. Обмеженість часу навчального курсу успішно компенсується особливою організацією навчального процесу і навчального матеріалу. Авторські навчальні плани, орієнтовані на Державний стандарт з іноземних мов, дають можливість формувати у ліцеїстів всі необхідні мовленнєві компетенції.

The article covers the special type of communicative method of foreign language teaching putting into practice for more than 10 years at Poltava Municipal Lyceum # 1 by Kotlyarevsky – method of personal and group stirring up of personality. Limitation of teaching course is successfully compensated by special organization of learning process and material. Authoring plans orientated on State Standard for foreign languages make students get all the necessary language abilities.

Intensive studying of foreign language at the Lyceum allows considerable time and state budget saving, let students master the language as a system through live communication and teach them how to communicate. This is the base to consider foreign language intensive studying as an up-to-day method of communicative approach towards teaching of 2nd or 3rd foreign language and a great prospect of such teaching in the secondary school.

Key words: an intensive method of teaching German as the third foreign language

Нові реалії життя, що з'явилися в останні десятиліття, кардинально змінили місце іноземної мови як навчального предмету в нашій системі шкільної освіти, а відтак, і завдання вчителів іноземних мов у середній